

Diyarbakır

Dayanışma İyileştirir: Kadından Kadına Sağlık Projesi

KOMELEYA BERÎ HER TİŞTÎ ZAROK
ÖNCE ÇOCUKLAR DERNEĞİ

CHILDREN FIRST ASSOCIATION

SABANCI VAKFI

Hibe Programı ile desteklenmiştir.

İzleme Değerlendirme Raporu (Temmuz 2024 – Temmuz 2025)

Adres: Seyrantepe Sanayi Mah. Elazığ Bulvarı, Çeysa Twin Towers,
B Blok, No: 47, Daire: 95 Yenişehir/Diyarbakır

Tel: (+90) 536 451 85 21

E-posta: info@oncecocuklar.org.tr

Kuruluş Tarihi: 2017

Yönetim Kurulu:

Rezan Kaya Akengin
Yasemin Karadağ Alp
Dilek Demiral
Hakanet Sadak Karakaş
Necdet İpekyüz
Faruk Korkmaz
Murat Gökdağ

“Bu doküman Sabancı Vakfı Hibe Programı kapsamında hazırlanmıştır. Bu belgenin içeriğinden sadece Önce Çocuklar Derneği sorumludur ve bu içerik herhangi bir şekilde Sabancı Vakfı’nın görüş veya tutumunu yansıtmaz.”

İÇİNDEKİLER

Giriş ve Proje Özeti / 6

Uygulanan Faaliyetlerin Kronolojik Özeti / 9

Çalıştay Bulguları ve Öneriler / 16

Nitel İzleme Gözlemleri / 18

Öntest – Sontest Analizleri / 22

Karşılaşılan Sorunlar ve Geliştirilen Çözümler / 49

Sonuç ve Öneriler / 53

Giriş ve Proje Özeti

Proje Hakkında: “Dayanışma İyileştirir: Kadından Kadına Sağlık” projesi, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremlerinden etkilenen Adıyaman ilinde, kadınlar ve kız çocuklarının cinsel sağlık, üreme sağlığı, menstrüel döngü, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bu eşitsizliğe dayalı şiddet başlıklarıyla atölyeler şeklinde kurgulanan 12 aylık bir çalışmadır. Sabancı Vakfı’nın 2024 Açık Çağrılı Hibe Programı desteğiyle hayata geçirilen proje, Önce Çocuklar Derneği tarafından, Dayanışmanın Kadın Hali Derneği (DAKAHDER) ortaklığı ve yerel bir marka olan Beije’in katkılarıyla uygulanmıştır. Proje 17 Temmuz 2024’te başlayıp 17 Temmuz 2025 itibarıyla tamamlanmış; faaliyetler Adıyaman merkez ilçe ile kırsal mahalle ve beldelerde yaşayan kadınlar ve 12-18 yaş arası kız çocukları odak alınarak gerçekleştirilmiştir.

Amaç ve Hedefler: Projenin temel amacı, deprem sonrası Adıyaman’da regl ile yeni tanışan ve/veya tanışacak kız çocuklarının eksik ve yanlış bilgilerinin giderilmesine katkı sunmak; aynı zamanda kadın sağlığına ilişkin genel bilgi eksikliklerini azaltmaktır. Bu kapsamda, cinsel sağlık, üreme sağlığı, menstrüel döngü ve sağlık hakkı konularında atölyeler düzenlenmesi hedeflenmiştir. Proje, afet sonrası koşullarda daha da derinleşen regl yoksulluğu ile mücadelede bir ölçüde katkı sunmayı amaçlamış; bu doğrultuda, katılımcılara menstrüel hijyen kitlerinin ulaştırılması hedeflenmiştir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bu eşitsizlikten kaynaklanan şiddet türlerine yönelik çalışmalar gerçekleştirilerek, kadınların ve kız çocuklarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet türlerini tanıyıp bunlarla mücadele etme yolları konusunda güçlenmeleri hedeflenmiştir.

Proje başlangıcında belirlenen hedef göstergeler aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- Sahada gerçekleştirilecek ihtiyaç analizi doğrultusunda içeriklerin geliştirilmesi,
- 300 kız çocuğu ve 300 kadına ulaşacak şekilde atölye çalışmaları düzenlenmesi,
- Katılımcılara menstrüel hijyen kitlerinin ulaştırılması,
- Cinsel sağlık, üreme sağlığı, menstrüel döngü konularında 2 adet animasyon video-su üretilmesi,
- 1000 adet bilgilendirici el ilanının hazırlanıp, katılımcılara ulaştırılması,
- Yerelde faaliyet gösteren 20 kurumun katılımıyla bir kapanış çalıştayının organize edilmesi.

Bağlam ve İhtiyaç: Adıyaman'da deprem sonrası ergenlik çağındaki kız çocuklarının ilk regl deneyimlerini genellikle güvenilir bilgi ve uygun malzeme olmadan yaşadıkları gözlemlenmiştir. Afet ve kriz dönemlerinde hijyenik ürünlere erişim daha da kısıtlı olmakta, toplumsal tabular nedeniyle doğru bilgiye ulaşmak zorlaşmaktadır. Bu tabular ve yanlış bilgiler, ergenlik dönemindeki kız çocuklarının ve kadınların sağlıklı bir beden algısı geliştirmesini engellemekte ve cinsel/bedensel sağlıklarını olumsuz etkilemektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda tasarlanan proje, deprem bölgesindeki kadınlar ve kız çocuklarına doğru bilgiye ulaşmalarına katkı sunmayı hedeflemiştir.

Kapsam ve Hedef Kitle: Proje, Adıyaman il merkezi ve çevre ilçelerdeki kırsal yerleşimlerde yaşayan 12-18 yaş arası kız çocukları ile yetişkin kadınları hedef almıştır. Bu kapsamda özellikle depremden etkilenen ve hijyen koşulları kısıtlı alanlarda yaşayan, regl deneyimi yeni başlamış veya başlayacak ergen kızlar ile bu kızların anneleri veya bölgedeki diğer kadınlar projenin yararlanıcısı olarak seçilmiştir. Toplamda 600 doğrudan yararlanıcı (12-18 yaş arası 300 kız çocuğu, 300 kadın) hedeflenmiş; dolaylı yararlanıcılar arasında bu kadın ve kız çocuklarının aileleri, yakın çevreleri ile yerel kurumlar sayılmıştır. Proje ortaklarından olan DAKAHER toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet atölyeleri için içerik hazırlayıp bu atölyelerin yürütücülüğünü yapmıştır. Diğer proje ortağı olan Beije ise 1000 paket hijyen kiti desteği sağlayarak projeye katkı sunmuştur. Proje süresi Temmuz 2024 – Temmuz 2025 (12 ay) olarak planlanmış ve belirtilen dönemde tüm faaliyetler tamamlanmıştır.

Uygulanan Faaliyetlerin Kronolojik Özeti

a. Hazırlık ve Fizibilite (Temmuz – Ağustos 2024): Proje, Temmuz 2024'te hazırlık çalışmalarıyla başlamıştır. İlk iki ay boyunca Adıyaman'ın merkez ve ilçelerinde ihtiyaç analizi ve fizibilite çalışmaları yürütülmüştür. Bu süreçte gerçekleştirilen saha ziyaretleriyle hedef gruptaki kadınlar ve kız çocuklarının mevcut bilgi düzeyleri, ihtiyaçları ve kültürel dinamikleri tespit edilmiştir.

Tespit edilen ihtiyaçlar doğrultusunda, atölye kolaylaştırıcıları belirlenmiş; atölyelerin uygulanmasına yönelik stratejiler geliştirilmiş ve hedef gruba uygun yöntemlerin belirlenmesi sağlanmıştır.

Aynı zamanda proje sürecinde yerel paydaşlarla işbirliği geliştirmek amacıyla Adıyaman Belediyesi, Pınarbaşı Belediyesi, Adıyaman Belediyesi Kültür Daire Başkanlığı ve Kadın Dayanışma Merkezleri gibi kurumlarla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde proje hedefleri ve içeriği paylaşılmış; özellikle lojistik destek, katılımcı yönlendirme ve mekân sağlama gibi konularda işbirliği olanakları değerlendirilmiştir.

Bununla birlikte, sahada aktif olarak çalışan meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarıyla da kapsamlı temaslar kurulmuştur. Adıyaman AÇEV, Adıyaman SHUDER, Adıyaman SES, Adıyaman TOG, Suna'nın Kızları ve diğer yerel örgütlerle yapılan görüşmelerde; atölyelerin düzenlenebileceği konteynır kentler, bölgesel ihtiyaçlar ve öncelikler üzerine fikir alışverişinde bulunulmuştur. Görüşmeler sırasında, bu STK'larla olası ortaklık alanları, katılımcı yönlendirme süreçleri ve yerel kapasiteyi güçlendirme yolları da tartışılmıştır.

Bu kapsamlı hazırlık süreci, projenin yalnızca ihtiyaç temelli değil, aynı zamanda sahayla güçlü ilişkiler kurarak uygulanmasını sağlamış; yerel aktörlerle kurulan bağlar, uygulama sürecinin kapsayıcılığını ve sürdürülebilirliğini desteklemiştir.

b. İçerik Geliştirme ve Materyal Üretimi (Ağustos 2024 - Eylül 2024): Fizibilite çalışmasının tamamlanmasının ardından, Eylül 2024 itibarıyla eğitim içeriklerinin hazırlanmasına başlanmıştır. Proje koordinatörü öncülüğünde, atölye kolaylaştırıcıları ve gönüllü uzmanlarının katkısıyla, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, menstrüel döngü, sağlık hakkı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet – başvuru mekanizmaları temalarını kapsayan atölye programları oluşturulmuştur. İçerikler, saha gözlemleri ve ihtiyaç analizinden elde edilen veriler doğrultusunda, hedef grubun yaş aralığı ve bilgi düzeyi dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Her bir atölye için interaktif sunumlar hazırlanmış; ayrıca “Kadın sağlığı hakkında doğru bilinen yanlışlar” ve “Menstrüel döngü hakkında doğru bilinen yanlışlar” başlıklarında iki adet animasyon videosu üretilmiştir. Bu videolar hem atölye çalışmalarında görsel destek materyali olarak kullanılmış hem de sosyal medya aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşmak üzere yayımlanmıştır. Atölye çalışmalarında dağıtılmak üzere, projenin konu başlıklarından oluşturulan bilgileri içeren toplam 1000 adet el ilanı basılmıştır.

Beije firmasının katkılarıyla, menstrüel hijyen kitleri temin edilmiş ve toplamda 1000 adet hijyen kiti proje kapsamında hazırlanmıştır.

Eylül 2024 itibarıyla, Adıyaman merkez ilçe ve belirlenen kırsal bölgelerde atölye uygulamaları başlatılmış ve eğitim içerikleri sahada kullanılmaya başlanmıştır.

c. Atölye Uygulamaları (Eylül 2024 – Haziran 2025): Proje kapsamında planlandığı üzere toplam 20 atölye gerçekleştirilmiştir. Bu atölyelerin 10'u kız çocuklarına, 10'u ise kadınlara yönelik olarak uygulanmıştır. Atölyeler, Adıyaman Merkez'de (K1 Konteyner, Fatih Mahallesi Kadın Merkezi, AKEM - Adıyaman Kültür ve Eğitim Merkezi) ve kırsal bölgelerde (Yarmakaya, Paşa Mezrası, Kızılcahöyük, Kayacık, Kömür Beldesi, Pınarbaşı Beldesi, Börgenek) uygun mekanlarda hayata geçirilmiştir.

Her bir atölye, kadınlar ve kız çocukları için ayrı oturumlar halinde yürütülmüştür:

- Kız çocuklarına yönelik oturumlar:
 1. Oturumda ergenlik dönemi, bedensel değişimler, menstrüel döngü ve hijyen hakkında doğru bilgiler verilmiş,
 2. Oturumda ise toplumsal cinsiyet eşitliği, bu eşitsizlikten kaynaklanan şiddet türleri ve kendini koruma becerileri interaktif yöntemlerle ele alınmıştır.
- Kadınlara yönelik oturumlar:
 1. Oturumda cinsel sağlık ve üreme sağlığı kapsamında gebelik, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve korunma yöntemleri, meme ve rahim ağzı kanseri taramaları ve sağlık hakları gibi konular işlenmiştir.
 2. Oturumda ise toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı şiddet türleri, bu şiddeti tanıma ve mücadele yolları ile başvuru mekanizmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Tüm oturumlar, katılımcıların deneyimlerini paylaşabilecekleri ve sorularını yöneltebilecekleri katılımcı bir yaklaşımla yürütülmüş; karşılıklı diyalog esas alınmıştır. Atölyelerde projeye özel hazırlanan animasyon videoları ve görsel materyaller kullanılarak konular somutlaştırılmış ve anlaşılır hale getirilmiştir.

Her atölye sonunda, katılımcılara menstrüel hijyen kitleri dağıtılmıştır. Menstrüel hijyen kitleri hedef grupta yaygın olarak gözlemlenen regl yoksulluğunun bir miktar da olsa azaltılmasına katkı sağlamıştır.

Atölye uygulamaları süresince yerel kurum ve paydaşlarla güçlü işbirlikleri kurulmuştur. Atölyelerin yürütülmesinde yer yer okul müdürleri, muhtarlar ve yerel yönetim temsilcilerinin desteği alınmıştır. Bu işbirlikleri sayesinde atölyeler bazen cemevinde, bazen bir katılımcının bahçesinde, bazen bir kültür-sanat merkezinde, bazen de bir okulda düzenlenmiştir. Bu esnek uygulama yaklaşımı, hedef kitleye erişimi kolaylaştırmış ve katılım oranlarını artırmıştır.

d. İzleme ve Raporlama (Sürekli): Tüm proje süresince faaliyetler düzenli olarak izlenmiş ve elde edilen veriler doğrultusunda değerlendirme çalışmaları yürütülmüştür.

Kız çocuklarına yönelik atölyelerde, bilgi, farkındalık ve tutum düzeylerindeki değişimi ölçmek amacıyla her oturum öncesinde ve sonrasında ön test-son test uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu testlerde katılımcılara toplam 9 soru yöneltilmiş; soruların yanıtları “Evet / Hayır / Kısmen” ve “Bilmiyorum” gibi seçeneklerle alınmış, bazı sorular ise kısa açıklama gerektiren açık uçlu formatta hazırlanmıştır. Bu kapsamda toplam 174 kız çocuğu değerlendirme sürecine dahil edilmiştir.

Kadınlara yönelik atölyelerde başlangıçta benzer şekilde, 13 sorudan oluşan ön test–son test formları kullanılmıştır. Ancak uygulama sürecinde, bazı katılımcıların okuma yazma bilmemesi veya okuduğunu anlama konusunda güçlük yaşaması nedeniyle bu yöntemin sınırlılıkları ortaya çıkmıştır. Proje ekibiyle yapılan değerlendirme sonucunda, kadınlara yönelik veri toplama yöntemi yeniden yapılandırılmış ve sonraki süreçte nitel veri toplamaya olanak sağlayan odak grup görüşmeleri yöntemine geçilmiştir. Bu doğrultuda 183 kadına ön test–son test uygulanmış, sonrasında ise 15 kadın ile odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, proje ekibi tarafından düzenli olarak gerçekleştirilen değerlendirme görüşmelerinde sahadan elde edilen veriler ve gözlemler doğrultusunda uygulamalar gözden geçirilmiş; yöntem ve içeriklerde ihtiyaç duyulan alanlarda iyileştirmelere gidilmiştir. Bu esnek ve ihtiyaç odaklı yaklaşım, atölyelerin ve uygulamaların sahadaki koşullara uyumunu artırarak izleme sürecinin etkinliğini güçlendirmiştir.

e. Kapanış ve Yaygınlaştırma (Mayıs 2025 – Haziran 2025): Haziran 2025 itibarıyla, proje kapsamında planlanan 20 atölye başarıyla tamamlanmıştır. Uygulama süresi boyunca Adıyaman'ın merkez ilçesi, konteyner kentler, beldeleri ve köylerini kapsayan 10 farklı noktada (K1 Konteyner, Fatih Mahallesi Kadın Merkezi, AKEM, Yarmakaya, Paşa Mezrası, Kızılcahöyük, Kayacık, Kömür Beldesi, Pınarbaşı Beldesi, Börgenek) atölye çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Bu süreçte doğrudan ulaşılan kişi sayısı şu şekildedir:

- Kadın katılımcılar: 348
- Kız çocukları: 174

Kadın katılımı, başlangıç hedefi olan 300 kişiyi aşarak projeye yönelik yüksek ilgi ve ihtiyacı ortaya koymuştur. Kız çocuklarının katılımı ise hedefin (300) altında kalmış olsa da, bu durum projenin etkisinin zayıf olduğu anlamına gelmemektedir.

Kız çocuklarında katılımın beklenenin altında kalmasının temel nedenleri, uygulamanın özellikle kırsal bölgelere kaydırılmasıyla birlikte ortaya çıkan daha çok sosyo-kültürel hassasiyetlerdir. Kırsal alanlarda menstrüel hijyen, menstrüel döngü ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konular, mahremiyetle ilişkilendirilen ve konuşulması zor ya da tabu olarak görülen başlıklardır. Bu durum, hem kız çocuklarında hem de ebeveynlerde çekingenlik ve katılımda zorluk yaratmıştır. Nitekim bazı bölgelerde “gelmeye utanıyoruz” şeklinde doğrudan geri bildirimler alınmıştır. Ayrıca kırsal bölgelerde yaşayan kız çocuklarının sayısının merkez ilçelere kıyasla daha az olması da potansiyel katılımı sınırlandıran bir diğer etken olmuştur.

Bu nedenle sayısal hedefin altında kalınmış gibi görünse de, nitel gözlemler, özellikle daha önce hiç erişilmemiş veya erişimi güç olan kırsal bölgelerde yürütülen çalışmaların koymaktadır. Bu bağlamda proje, yalnızca sayıların değil, erişilen grupların kırılganlığı üzerinden de etkili sonuçlar ortaya çıkarmıştır.

Proje çıktılarını konuşmak ve yaygınlaştırmak amacıyla, Haziran 2025'te Adıyaman Kömür'de geniş katılımlı bir kapanış çalıştayı düzenlenmiştir. Bu çalıştaya Adıyaman'da ve Diyarbakır'da kadın hakları ve çocuk hakları alanında faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşlar (sivil toplum örgütleri, meslek odaları, yerel yönetimler vb.) davet edilmiştir. Bu kapanış etkinliği aracılığıyla proje ekibi, elde edilen çıktıları yereldeki hizmet sunucularına ileterek, projenin etkisini kurumsal düzeyde yaygınlaştırmayı ve sürdürülebilir kılmayı hedeflemiştir.

Çalıştay Bulguları ve Öneriler

02.07.2025 tarihinde düzenlenen “Dayanışma İyileştirir; Kadından Kadına Sağlık Projesi” Kapanış Çalıştayı, proje sürecinde elde edilen saha deneyimlerinin, iyi uygulamaların ve karşılaşılan zorlukların katılımcı aktörlerce paylaşılması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya proje yürütücüsü ekipler, saha çalışanları ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri katılmıştır.

Ana Bulgular:

- **Bilgiye Erişimdeki Engeller:** Kız çocukları ve kadınlar cinsel sağlık, üreme sağlığı ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet konularında yeterli bilgiye sahip değildir. Özellikle psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, flört şiddeti ve dijital şiddet türü tanınmamakta, regl sağlığı ve beden bilgisi alanlarında ise tabular bilgi eksikliğini derinleştirmektedir.
- **Yerel ve Kültürel Duyarlılık:** Çalışmalar, bölgenin kültürel yapısı ve toplumsal normlarına duyarlı bir şekilde yürütülmüştür. Eğitim içerikleri ve iletişim dili bu çerçevede sürekli olarak güncellenmiştir.
- **Afet Sonrası Eşitsizlikler:** Katılımcı aktörler, afet sonrası süreçlerin mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini derinleştirdiğini belirtmiş, kadınların hijyen, güvenlik ve sağlık hizmetlerine erişiminde ciddi aksaklıklar yaşandığı vurgulanmıştır.
- **Güvenli Alanların Önemi:** Katılımcılar, afet sonrası oluşturulan kadın dostu güvenli alanların kadınların dayanışma, ifade ve destek ihtiyacını karşılamada etkili olduğunu vurgulamışlardır.
- **Veri Toplamada Zorluklar:** Veri toplama süreçlerinde yaşanan problemler (okuma-yazma bilmeme, okuduğunu anlamada yaşanan problemler vb) konuşulmuştur.

Öne Çıkan Öneriler:

- 1.** Kadın ve Kız Çocuklarına Yönelik Programların Sürdürülmesi: Güvenli alanlar, bilgiye erişim ve psikososyal destek çalışmalarının uzun vadeli olarak sürdürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kadınlar ve kız çocuklarına yönelik cinsel sağlık, üreme sağlığı, menstrüel döngü ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile bu eşitsizliğe dayalı şiddet başlıklarında süreklileşen çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir.
- 2.** Topluluk Temelli Yaklaşımlar: Hedef kitlelerin, yerelde çalışan sivil toplum örgütleri ile kurduğu güçlü bağların sürdürülmesi ve mahalle temelli öğrenme yöntemlerinin yaygınlaştırılması önerilmiştir.
- 3.** Erkek Katılımının Artırılması: Toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarında erkeklerin aktif olarak dahil edilmesi gerektiği belirtilmiştir.
- 4.** Afet Planlarına Toplumsal Cinsiyet Boyutu Eklenmesi: Afet hazırlık, müdahale ve iyileştirme planlarının kadınların ve kız çocuklarının ihtiyaçlarına duyarlı hale getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.
- 5.** Dil ve Kültüre Uyumlu Uygulamalar: Mülteci ve yerel topluluklarla yürütülen çalışmalarda kullanılan dilin sade, anlaşılır ve yerel ifadelerle uyumlu olması gerektiği belirtilmiştir. Bölgede farklı diller konuşan kişilere ulaşabilmek için tercüman desteği sağlanması, içeriklerin çok dilli olarak hazırlanması ve iletişim yöntemlerinin hedef kitlenin dilsel ve kültürel özelliklerine göre revize edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.
- 6.** Kamu-STK Koordinasyonu: Kamu kurumları ile sivil toplum arasında veri paylaşımı, yönlendirme ve erişim mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmiştir.

Nitel İzleme Gözlemleri

Proje uygulaması sırasında eğitimciler ve saha ekibi tarafından, nicel verilerin yanı sıra nitel veriler de toplanmıştır. Bu gözlemler, katılımcıların davranışları, ilgileri, ihtiyaçları ve proje etkisinin derinliği hakkında önemli ipuçları sunmaktadır:

Atölyelere Katılım Düzeyi ve İlgisi: Kadın katılımcıların projeye yönelik ilgisi oldukça yüksekti. Birçok atölyede, beklenenin üzerinde katılım gerçekleşmiş ve oturum süreleri uzatılarak katılımcıların tüm sorularına yanıt verilmesine özen gösterilmiştir. Daha önce benzer içerikte bir atölyeye katılmamış kadınlar, cinsel sağlık, üreme sağlığı, sağlık hakkı, toplumsal cinsiyet eşitliği ve bu eşitsizliğe dayalı şiddet başlıklarında yoğun katılım göstermiş; hem soru yöneltmiş hem de kişisel deneyimlerini paylaşarak sürece aktif şekilde dahil olmuşlardır.

Kız çocuklarıyla yapılan atölyelerde ise, yaş ve yerleşim yerine bağlı olarak katılım düzeyinde farklılıklar gözlemlenmiştir. Adıyaman merkezde gerçekleştirilen oturumlarda, 12–15 yaş aralığındaki katılımcıların daha çekingen ve temkinli bir tutum sergiledikleri, soru sorma ya da deneyim paylaşımı konusunda daha sınırlı katılım gösterdikleri kaydedilmiştir. Buna karşın, 16–18 yaş aralığındaki katılımcıların konu başlıklarına ilişkin deneyim paylaşımına ve soru yöneltmeye daha açık oldukları gözlemlenmiştir. Kırsal bölgelerdeki oturumlarda ise, tüm yaş gruplarında katılımcıların genel olarak daha çekingen bir tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Öte yandan, merkezdeki genç katılımcıların özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği ve buna bağlı şiddet başlıklarında daha fazla söz aldıkları ve aktif katılım sağladıkları dikkati çekmiştir. Tüm gruplarda, bireysel soruların anonim olarak iletilebildiği yöntemlerin, özellikle utangaç katılımcıların sürece dâhil olmasını kolaylaştırdığı ve etkileşimi artırdığı değerlendirilmiştir.

Sahada Belirlenen İhtiyaçlar: Atölyeler sırasında ve sonrasında, bölgedeki kadınlar ve kız çocuklarının bazı ihtiyaçları da tespit edilmiştir. Özellikle deprem sonrası kırsal mahalleler, beldeler ve köylerde insani yardımlar önceliklendirilmiş olsa da, cinsel sağlık, üreme sağlığı, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi başlıklarda daha önce yeterli bir çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir. Özellikle merkeze uzak alanlarda bu alanlardaki bilgilendirme eksikliği daha belirgindir.

Kız çocukları açısından ise özellikle kırsal bölgelerde pek çoğunun bu projeyle birlikte ilk kez menstrüel döngü ve menstrüel döngüde hijyen atölyelerine katıldığı anlaşılmıştır. Bu durum sistematik ve kapsamlı bir üreme sağlığı eğitiminin gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, sahada psikososyal desteğe ihtiyaç duyan kadınlar ve kız çocuklarının olduğu da gözlemlenmiştir. Depremde evlerini veya aile bireylerini kaybedenlerin yoğunlukta olduğu Adıyaman sahasında, bu ihtiyacın oldukça belirgin olduğu görülmüştür. Deprem sonrası genç yaşta bir kadının aniden menopoza girdiğini ifade etmesi, kayıpların etkisini hâlâ yoğun şekilde hissedenenlerin varlığı ve kırsala ya da başka bir yere taşınmak zorunda kalanların yaşadığı zorluklar bu ihtiyacın çarpıcı örneklerindendir.

Özellikle deprem travması yaşamış annelerin hem kendi ruh sağlıkları hem de ergenlik çağındaki çocuklarına destek olabilme konusunda rehberliğe ihtiyaç duydukları açık biçimde tespit edilmiştir.

Kadın Çemberi ve Dayanışma Atmosferi: Projenin en dikkat çekici çıktılarından biri, kadınlar arasındaki dayanışma bağlarının güçlenmesiydi. Kadınlar, bir yandan atölyelerde yeni bilgiler edindiklerini, diğer yandan ise evden çıkma, uzun süredir bir araya gelemedikleri komşu, köylü ve akrabalarıyla buluşarak sohbet etme ve sosyalleşme fırsatı yakaladıkları için mutlu olduklarını sıkça dile getirmişlerdir. Bu ifadeler, atölyelerin yalnızca bilgi aktarımı değil, aynı zamanda sosyal ihtiyaçları da karşılayan bir alan sunduğunu göstermiştir.

Bazı atölyelerde, kadınların ve kız çocuklarının kendi yaşadıkları şiddet, ısrarlı takip, dijital şiddet, ekonomik şiddet gibi deneyimlerini açıkça paylaşmaları; yalnız olmadıklarını fark etmelerini ve birbirlerinden güç aldıklarını ortaya koymuştur. Bu da projenin duygusal ve toplumsal etkisini artıran önemli bir unsur olmuştur. Katılımcılar da bu deneyimlerin kendilerine cesaret verdiğini ifade etmiştir.

Pek çok atölyede kadın katılımcılar, özellikle sağlık sorunları ve şiddetle baş etme süreçlerine dair kendi yaşam deneyimlerini paylaşmış, bu paylaşımlar benzer sorunları yaşayan kadınlar için hem destek hem de ilham kaynağı olmuştur.

Örneğin, köylerden birinde gerçekleştirilen bir atölyede ortaya çıkan “kadın çemberi” fikri dikkat çekicidir. Bu atölyeye katılan kadınlar, proje sonrasında da belirli periyotlarla toplanarak sohbet etmeye ve birbirlerine destek olmaya karar verdiklerini belirtmişlerdir.

Bu tür sürdürülebilir dayanışma örnekleri, projenin yalnızca kısa vadeli bilgi aktarımı değil, uzun vadeli sosyal etkiler de yarattığını açık biçimde göstermektedir.

Tutum ve Davranış Değişiklikleri: Nitel ve nicel gözlemler, proje sayesinde kadınlar ve kız çocuklarında gözle görülür özgüven ve tutum değişiklikleri meydana geldiğini de işaret etmektedir. Örneğin, atölyelerin başlangıcında “kendisini ifade etmekte zorlanan” kız çocuklarının bir kısmı, sonunda kendi deneyimlerini rahatlıkla dile getirebilmişlerdir. Kadın katılımcılardan bazıları, eğitim öncesinde şiddetin bazı türlerini “kader” veya “normal” olarak gördüklerini, ancak artık bunların kabul edilemez olduğunu fark ettiklerini paylaşmıştır. Özellikle dikkat çeken diğer bir mesele kadınların ekonomik şiddeti, dijital şiddeti şiddet olarak tanımlamadıklarını gözler önüne sermiştir. Kız çocuklarında ise ekonomik şiddet, flört şiddeti ve dijital şiddeti şiddet olarak tanımlamakta, tanımakta ve bunlara karşı kendilerini koruyacakları yolları bulmakta zorlandıklarını ortaya çıkarmıştır. Her iki hedef grup ile özellikle bu başlıklarda somut örnekler üzerinden fazlaca bilgi aktarımı ve tartışma yürütülmüştür. Nitel verilerden ve nicel verilerden de gördüğümüz üzere bu başlıklarda ciddi olumlu tutum değişikliği olduğudur. Bazı atölyelerde kız çocuklarından ve kadınlardan gelen geri dönüşlerde buna benzer atölyelerin daha çok yapılmasına ihtiyaç duyulduğu yönünde olmuştur. Aynı zamanda, atölyelerin düzenlendiği bazı alanlardaki mekan görevlilerinden alınan geri bildirimlere göre, katılımcıların atölye içeriklerinden memnun kaldıkları ve bu oturumların kendilerine iyi geldiği yönünde değerlendirmeler iletilmiştir. Aynı görevliler, atölyelerin hem mevcut mekânda hem de farklı alanlarda yeniden düzenlenmesi yönünde talepte bulunmuş; böyle bir durumda proje ekibine destek sunabileceklerini ifade etmişlerdir. Tüm bunlar aslında yapılan atölyelerin katılımcılar üstünde olumlu tutum ve davranışlar gerçekleştiğini göstermektedir. Yine atölye katılımcısı olmayan bir kadının atölyelerin bitiminde proje ekibine “salondan çıkan kızlardan bazı şeyler duydum çok hoşuma gitti. Ben yurtdışında yaşıyorum böyle şeylere orda bile denk gelmedim burda karşılaşıncaya çok hoşuma gitti” geri dönüşü de atölyelerin önemine dair diğer bir gösterge olmuştur.

Öntest – Sontest Analizleri

Projenin başında ve sonunda uygulanan ön test – son test formları, katılımcıların bilgi ve farkındalık düzeylerindeki değişimi nicel olarak ortaya koymaktadır. Hem kız çocukları hem de kadınlar için ayrı anket formları hazırlanmış; anonim olarak doldurulan bu formlarla çeşitli konularda doğru bilgiye sahip olma oranları ölçülmüştür. Bu bağlamda 12-18 yaş arası 174 kız çocuğuna öntest-sontest uygulanmıştır. Aşağıda, kız çocukları ve kadın katılımcılar için öntest-sontest sonuçları ayrı alt başlıklarda tablo ve grafiklerle sunulmuştur.

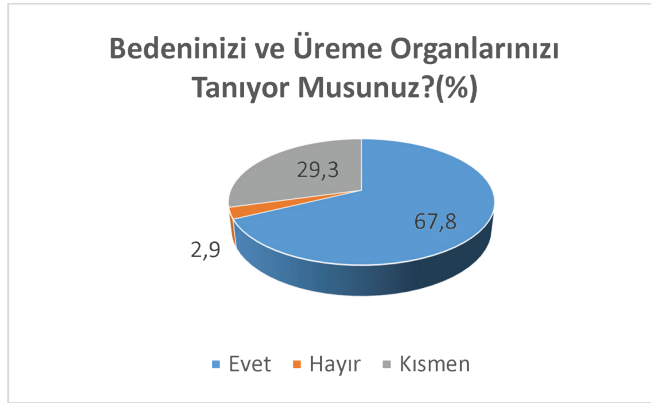
4.1. Kız Çocukları için Öntest-Sontest Sonuçları

Kız çocuklarına yönelik değerlendirme anketi üç ana başlıkta hazırlanmıştır:

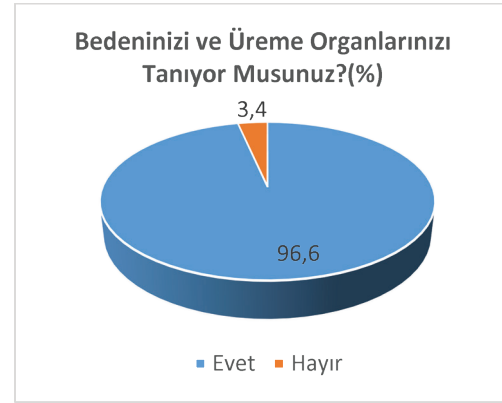
- (1)** Beden farkındalığı (ergenlik dönemindeki bedensel değişiklikler ve üreme organlarını tanıma),
- (2)** Genital hijyen bilgisi (regl dönemi hijyen yönetimi, ped kullanımı, enfeksiyonlardan korunma vb.),
- (3)** Şiddeti tanıma (toplumsal cinsiyete dayalı şiddet türlerinin farkında olma ve yardım arama bilgisi)

Bu üç alanda, atölye öncesi ve sonrası doğru bilgiye sahip olma oranları aşağıda sunulmuştur. Kız çocuklarının başlangıç durumuna kıyasla eğitim sonrası ne ölçüde ilerleme kaydettiğini yüzdesel olarak göstermektedir.

ÖN TEST

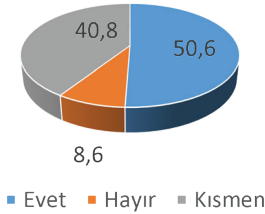
SON TEST

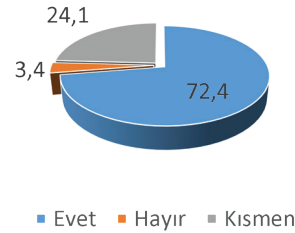
Bedeninizi ve üreme organlarınızı tanıyor musunuz? Sorusuna ön testte katılımcıların %67,8'i bu soruya "Evet" yanıtını verirken, son testte bu oran %96,6'ya yükseldi.

- Bu artış, beden farkındalığı ve üreme sağlığı konusunda yürütülen çalışmaların ne denli önemli ve etkili olduğunu destekler niteliktedir.

Genital Bölge Temizliği ile İlgili Bilgi Sahibi Misiniz?(%)

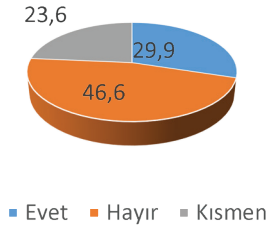
Genital Bölge Temizliği ile İlgili Bilgi Sahibi Misiniz?(%)

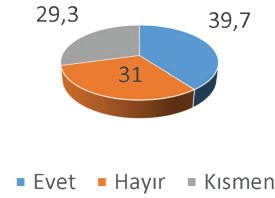
"Genital bölge temizliği ile ilgili bilgi sahibi misiniz?" sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %50,6 "evet", %8,6 "hayır" ve %40,8 "kısmen" iken; son testte bu oranlar sırasıyla %72,4 "evet", %3,4 "hayır" ve %24,1 "kısmen" şeklinde değişmiştir.

Bu sonuçlar, menstrüel hijyen ve genel genital hijyen konularında farkındalık düzeyinin belirgin biçimde arttığını göstermektedir. "Evet" yanıtlarındaki yaklaşık %22'lik artış, atölye içeriklerinin katılımcıların bilgi düzeylerini doğrudan geliştirdiğine işaret etmektedir. Özellikle "hayır" yanıtlarının %8,6'dan %3,4'e düşmesi ve "kısmen" yanıtlarının yaklaşık %17 oranında azalması, daha önce bilgi eksikliği yaşayan veya konuya dair sınırlı bilgiye sahip olan katılımcıların bilgi seviyelerinde olumlu bir değişim yaşandığını ortaya koymaktadır.

**İlk Adet Gördüğünüzde Adet
Hakkında Bilgi Sahibi Miydiniz?(%)**

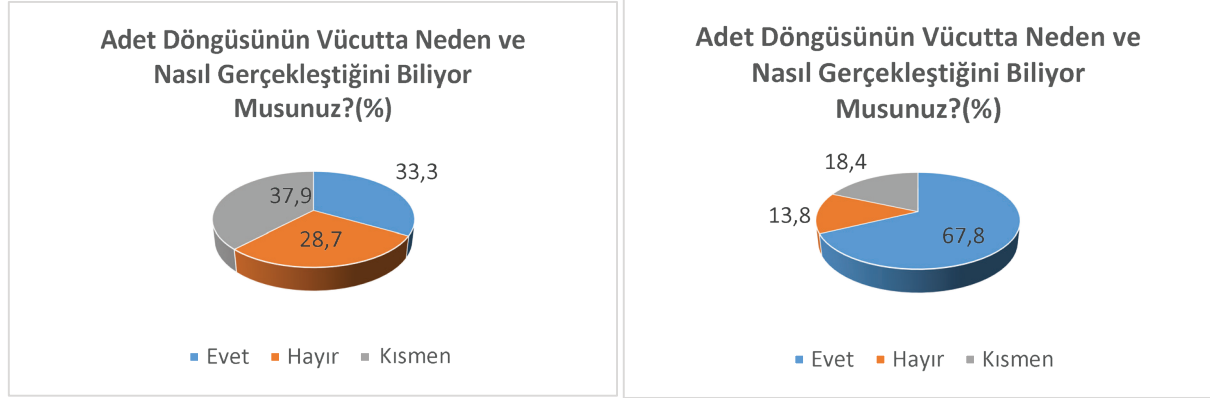

**İlk Adet Gördüğünüzde Adet
Hakkında Bilgi Sahibi
Miydiniz?(%)**

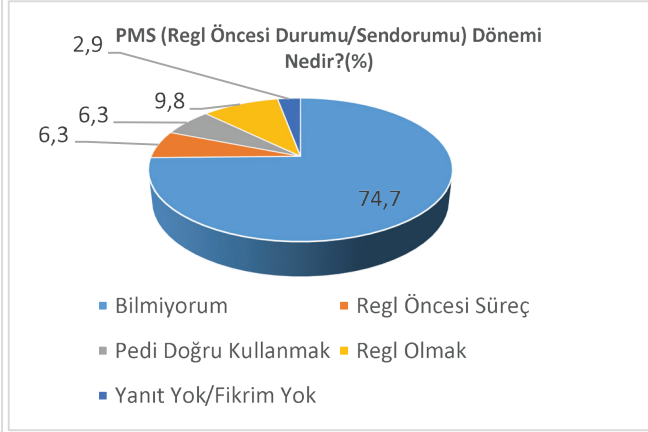
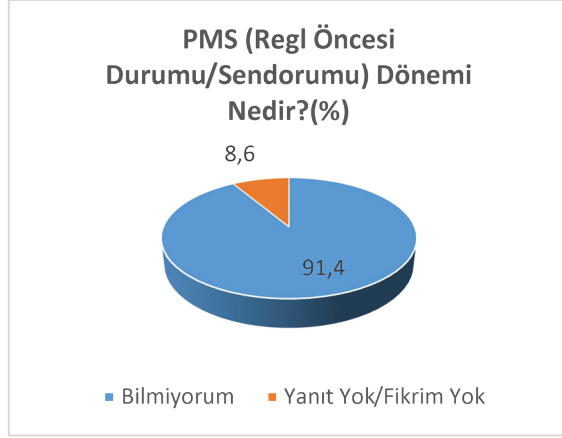
Ön testte “İlk adet olduğunda regl hakkında bilgi sahibi miydin?” sorusuna verilen yanıtlar; %46,6 “hayır”, %29,9 “evet” ve %23,6 “kısmen” şeklindeyken; aynı soruya son testte verilen yanıtlar %39,7 “evet”, %31 “hayır” ve %29,3 “kısmen” olarak değişmiştir. Bu değişim, atölyelerin bilgi düzeyini artırıcı etkisini ortaya koymaktadır.

Özellikle “evet” ve “kısmen” yanıtlarında gözlenen artış, hem mevcut bilgi eksikliklerinin giderildiğine hem de regl deneyimini henüz yaşamamış olan kız çocuklarının konuya dair bilgi edinmeye başladığına işaret etmektedir. Bu sonuç, atölyelerin yalnızca mevcut ihtiyaçlara yanıt vermekle kalmayıp, aynı zamanda koruyucu ve önleyici sağlık bilgisi kazandırma açısından da etkili olduğunu göstermektedir.

Adet döngüsünün vücutta neden ve nasıl gerçekleştiğini biliyor musun? sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %33,3 “evet”, %28,7 “hayır” ve %37,9 “kısmen” iken; son testte bu oranlar sırasıyla %67,8 “evet”, %13,8 “hayır” ve %18,4 “kısmen” şeklinde değişmiştir.

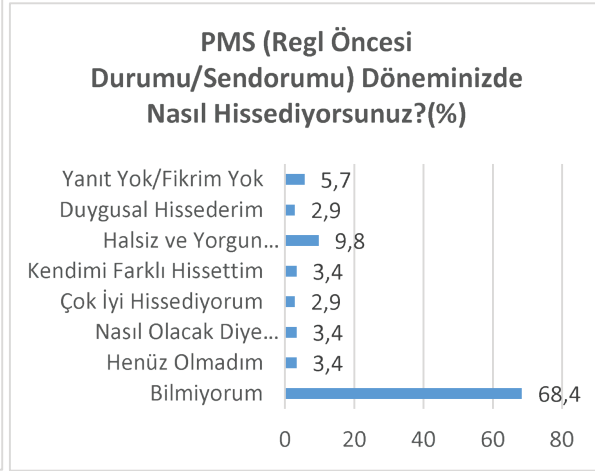
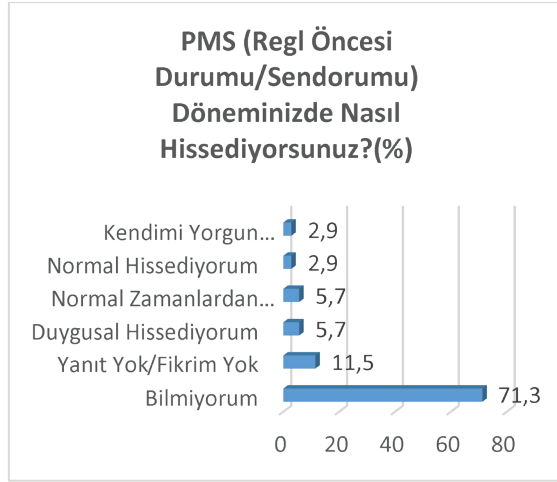
Bu sonuç, atölye çalışmaları sonrasında katılımcıların biyolojik bilgi düzeylerinde önemli bir artış yaşandığını göstermektedir. “Evet” yanıtlarında iki katına yakın bir artış gözlenmesi, özellikle ergenlik sürecindeki kız çocuklarının adet döngüsü hakkında temel fizyolojik mekanizmaları daha iyi kavradıklarını ortaya koymaktadır. “Hayır” ve “kısmen” yanıtlarındaki belirgin azalma ise bilgi eksikliklerinin büyük ölçüde giderildiğine işaret etmektedir. Bu durum, atölye içeriklerinin hem anlaşılır hem de yaş grubuna uygun şekilde tasarlanmış olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

“PMS dönemi nedir?” sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %91,4 “bilmiyorum” ve %8,6 “yanıt yok” iken; son testte “bilmiyorum” oranı %74,7’ye düşmüş, katılımcılar arasında “regl öncesi süreç” yanıtı %6,3, “regl olmak” %9,8, “pedi doğru kullanmak” %6,3 ve “yanıt yok” %2,9 oranlarında görülmüştür.

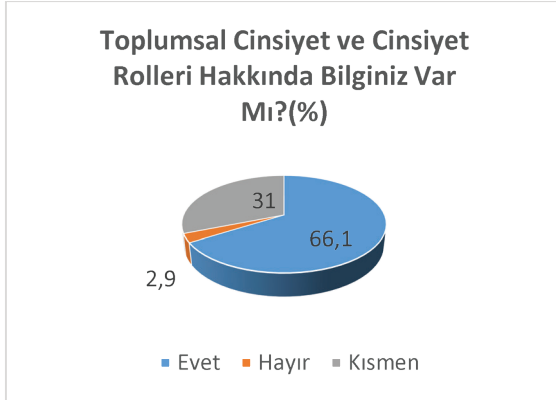
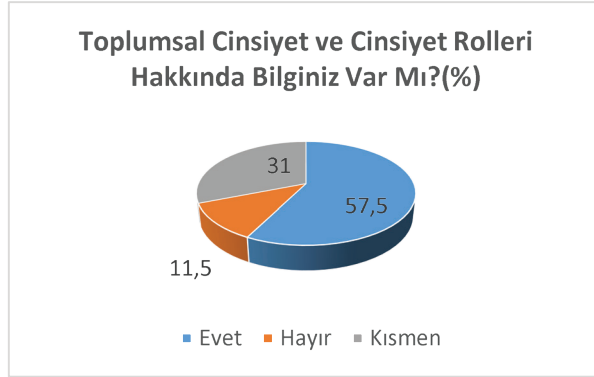
Bu veriler, atölyeler sonrasında katılımcıların PMS (Premenstrüel Sendrom) konusuna dair farkındalıklarının kısmen arttığını göstermektedir. “Bilmiyorum” yanıtındaki %16,7’lik azalma, katılımcıların bir bölümünün PMS dönemi hakkında temel düzeyde bilgi edinmeye başladığını ortaya koymaktadır. Ancak, açık uçlu sorularda çeşitli ve bazen konu dışı yanıtların gelmesi, PMS kavramının henüz tam olarak anlaşılmadığını veya yanlış algılandığını da göstermektedir.

Bu durum, PMS ve ilgili semptomların daha ayrıntılı ve açıklayıcı biçimde ele alınması gerekliliğine işaret etmektedir.

“PMS döneminde kendinizi nasıl hissediyorsunuz?” sorusuna verilen yanıtlar ön testte %71,3 “bilmiyorum”, %11,5 “yanıt yok”, %5,4 “duygusal hissediyorum”, %5,7 “normal zamanlardan farklı hissediyorum”, %2,9 “normal hissediyorum” ve %2,9 “yorgun hissediyorum” şeklindeyken; son testte %68,4 “bilmiyorum”, %3,4 “henüz olmadım”, %3,4 “nasıl olacak diyemiyorum”, %2,9 “çok iyi hissediyorum”, %3,4 “kendimi farklı hissettim”, %9,8 “halsiz ve yorgun hissediyorum”, %2,9 “duygusal hissederim” ve %5,7 “yanıt yok” olarak değişmiştir.

Bu sonuçlar, PMS dönemi ile ilgili bilgi düzeyinin sınırlı olduğunu ve bu konuda katılımcıların çoğunun hâlâ net bir algıya sahip olmadığını göstermektedir. “Bilmiyorum” yanıtlarının yüksek oranda devam etmesi, PMS hakkında farkındalık artırma çalışmalarına ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, son testte “halsiz ve yorgun hissediyorum” yanıtında artış görülmesi, katılımcıların deneyimlerini daha iyi tanımlamaya başladıklarına işaret edebilir.

“Toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet rolleri hakkında bilginiz var mı?” sorusuna verilen yanıtlar ön testte %57,5 “evet”, %11,5 “hayır” ve %31 “kısmen” şeklindeyken; son testte %66,1 “evet”, %2,9 “hayır” ve %31 “kısmen” olarak değişmiştir.

Bu sonuçlar, toplumsal cinsiyet konusundaki bilgi düzeyinde belirgin bir artış olduğunu göstermektedir. “Evet” yanıtındaki yaklaşık %9'luk artış, katılımcıların bu alandaki farkındalıklarının güçlendiğine işaret etmektedir. “Hayır” yanıtındaki %8,6'lık azalma da bilgi eksikliğinin önemli ölçüde giderildiğini ortaya koymaktadır. Ancak “kısmen” yanıtının aynı kalması, bazı katılımcıların konuyla ilgili bilgilerini hâlâ tam anlamıyla özümseyemediklerini göstermektedir. Bu durum, toplumsal cinsiyet ve rollerinin daha kapsamlı ve tekrarlayan eğitimlerle pekiştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

"Bulunduğum yerde/bölgede kız çocuğu olarak yaşamak zordur." ifadesine ne ölçüde katılırsınız? Ön test

Seviye	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
1 (Hiç katılmıyorum)	37	21,3	21,3	21,3
2	15	8,6	8,6	29,9
3	35	20,1	20,1	50,0
4	18	10,3	10,3	60,3
5 (Tamamen katılıyorum)	69	39,7	39,7	100,0
Toplam	174	100	100	

"Bulunduğum yerde/bölgede kız çocuğu olarak yaşamak zordur." ifadesine ne ölçüde katılırsınız? Son test

Seviye	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Kümülatif Yüzde (%)
1 (Hiç katılmıyorum)	40	23	23	23
2	5	2,9	2,9	25,9
3	45	25,9	25,9	51,7
4	5	2,9	2,9	54,6
5 (Tamamen katılıyorum)	79	45,4	45,4	100
Toplam	174	100	100	

Genel olarak her iki ölçümde de katılımcıların önemli bir kısmı bu ifadeye katıldıklarını belirtmiştir. Özellikle “Tamamen katılıyorum” yanıtı verenlerin oranı ön testte %39,7 iken, son testte %45,4'e yükselmiştir. Bu artış, kız çocuklarının yaşadığı zorluklara dair algının güçlendiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, “Hiç katılmıyorum” yanıtı verenlerin oranında da sınırlı bir artış görülmektedir (%21,3'ten %23'e). Bu durum, görüşlerdeki uçların belirginleştiğine ve katılımcıların konuyu daha net ve bilinçli bir şekilde değerlendirmeye başladığına işaret ediyor olabilir. Ayrıca, kararsız kalanların (3. derece yanıtlar) oranı da artmıştır (%20,1'den %25,9'a). Bu da bazı katılımcıların konuyla ilgili farkındalık geliştirdiklerini ancak henüz kesin bir tutum belirlemediklerini göstermektedir.

Bu sonuçlar, atölyelerin toplumsal cinsiyet eşitsizliklerine dair farkındalık kazandırma noktasında etkili olduğunu göstermektedir. Özellikle bölgesel zorluklar ve hak temelli bakış açılarının görünür hale gelmesiyle birlikte, “zor” olma algısının güçlenmiş olması bir gerileme değil, farkındalığın artması olarak yorumlanmalıdır.

Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet Dendiğinde, Aşağıda Belirtilen Seçeneklerden Hangilerini Şiddet Olarak Görürsünüz?(%)	Evet	Hayır	Kısmen
Dayak, tekme, tokat gibi fiziksel saldırılar	71,3	28,7	
Para vermeme, parasına el koyma vb.	11,5	60,3	28,2
Laf atma, hakaret, küfür, tehdit vb.	38,8	40,2	27
Elle taciz (İstenmeyen fiziksel temas)	56,9	40,2	2,9
Duygusal Bağ Kullanarak İstemediğiniz Bir Şeyi Yapmaya Zorlama	27	47,1	25,9

Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet Dendiğinde, Aşağıda Belirtilen Seçeneklerden Hangilerini Şiddet Olarak Görürsünüz?(%)	Evet	Hayır	Kısmen
Dayak, tekme, tokat gibi fiziksel saldırılar	85,1	14,9	
Para vermeme, parasına el koyma vb.	39,1	43,1	17,8
Laf atma, hakaret, küfür, tehdit vb.	62,6	22,4	14,9
Elle taciz (İstenmeyen fiziksel temas)	68,4	28,7	2,9
Duygusal Bağ Kullanarak İstemediğiniz Bir Şeyi Yapmaya Zorlama	53,4	37,9	8,6

Katılımcıların kız çocuklarına yönelik farklı şiddet biçimlerini tanımlama konusundaki farkındalıklarında genel bir artış gözlemlenmiştir.

- Fiziksel şiddet (dayak, tekme vb.) %71,3'ten %85,1'e yükselmiştir. Bu durum, açık biçimde tanımlanmış şiddet türlerinin büyük oranda fark edildiğini göstermektedir.
- Ekonomik şiddet (para vermeme vb.) %11,5'ten %39,1'e yükselmiştir. Bu, ekonomik bağımsızlık konusunda farkındalık yaratıldığını göstermektedir.
- Sözlü ve psikolojik şiddet (laf atma, tehdit, hakaret vb.) %38,8'den %62,6'ya yükselmiştir. Bu oldukça çarpıcı bir gelişme olup, görünmez sayılabilecek şiddet türlerinin de artık tanımlanabildiğini göstermektedir.
- Elle taciz %56,9'dan %68,4'e çıkmıştır; özellikle "kısmen" cevabında düşüş yaşanmış olması, bu tür davranışların artık daha net bir şekilde şiddet olarak tanındığını göstermektedir.
- Duygusal manipölasyon (duygusal bağı kullanarak zorlama) %27'den %53,4'e yükselmiştir.

Veriler, katılımcıların yalnızca fiziksel şiddet değil, ekonomik, duygusal ve psikolojik şiddet türlerine dair algılarının da geliştiğini göstermektedir. Bu durum, atölye çalışmaları ve verilen eğitimin şiddetle mücadele bağlamında güçlü bir etki yarattığını ortaya koymaktadır.

Elde edilen verilerden genel olarak; ergenlik çağındaki kız çocuklarının proje sayesinde bedenleri ve hakları konusunda çok daha donanımlı hale geldiğini göstermektedir.

Geri bildirimler, kız çocuklarının atölye sonrasında daha öz güvenli ve bilinçli olduklarını da doğrulamaktadır. Örneğin, öncesinde regl hakkında konuşmaya çekinen birçok genç kız, eğitim sonrasında anne ve öğretmenleriyle bu konuyu rahatlıkla tartışabildiklerini aktarmıştır. Elde edilen ön-son test sonuçları, sahadaki bu gözlemleri sayısal olarak desteklemektedir. Sonuç olarak, proje kız çocuklarında hem bedenlerine dair olumlu bir farkındalık geliştirmiş hem de toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti erken yaşta tanımaları yönünde önemli bir katkı sağlamıştır.

4.2. Kadınlar için Öntest-Sontest Sonuçları

Yetişkin kadın katılımcılara uygulanan değerlendirme formu, kadına yönelik şiddet türlerini tanıma farkındalığı ile birlikte cinsel sağlık ve üreme sağlığı konularındaki bilgi düzeyini ölçmeye odaklanmıştır. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet başlıklarında kadınların bu davranışları şiddet olarak doğru tanımlayıp tanımlayamadıkları değerlendirilmiştir. Ayrıca, formda kadın sağlığına dair temel bilgiler de sorgulanmıştır.

Öntest sonuçları, proje öncesinde kadınların fiziksel şiddeti tanıma oranının yüksek (%90) olduğunu göstermiştir. Eğitim sonrasında ise bu oran %98'e ulaşmıştır. Psikolojik şiddet farkındalığı başlangıçta %60 düzeyindeyken, eğitimle birlikte %95'e yükselmiştir. Ekonomik şiddet farkındalığında da belirgin bir artış yaşanmış; proje öncesinde sadece %30'u ekonomik kısıtlamaları şiddet olarak tanımlarken, eğitim sonrası bu oran %85'e yükselmiştir. Cinsel şiddet algısı ise %70'ten %90'a çıkmıştır.

Kadınların cinsel sağlık ve üreme sağlığına dair bilgi düzeyinde de önemli gelişmeler görülmüştür. Düzenli meme kanseri taraması bilinci %50'den %85'e, rahim ağzı kanseri taraması (Smear testi) hakkında bilgi sahibi olma oranı ise %40'tan %80'e yükselmiştir.

Bu sonuçlar, projenin hem kadına yönelik şiddet farkındalığını artırmada hem de kadın sağlığı konularında bilgi sağlamada etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

ÖN TEST

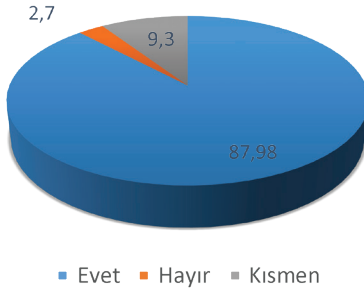
SON TEST

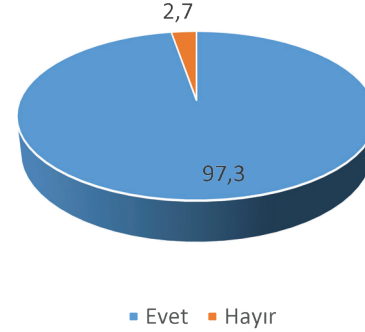
“Bedeninizi ve üreme organlarınızı tanıyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %90,2 “evet”, %7,1 “kısmen” ve %2,7 “hayır” iken; son testte bu oran %100 “evet” şeklinde gerçekleşmiştir.

Veriler, katılımcı kadınların kendi bedenlerine ve üreme organlarına dair bilgi düzeylerinde belirgin bir gelişim yaşandığını göstermektedir. Ön testte zaten yüksek olan “Evet” yanıtı (%90,2), son testte %100’e ulaşmıştır. Bu durum, tüm katılımcıların eğitim süreci sonunda kendilerini bu konuda bilgilendirilmiş ve yetkin hissettiklerini ortaya koymaktadır.

Genital Bölge Temizliği İle İlgili Bilgi Sahibi Misiniz?(%)

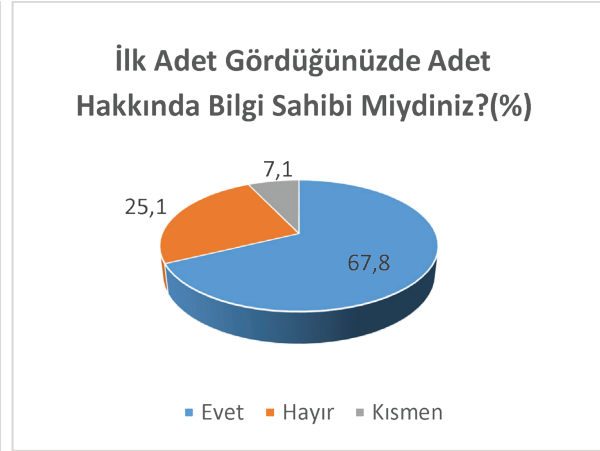
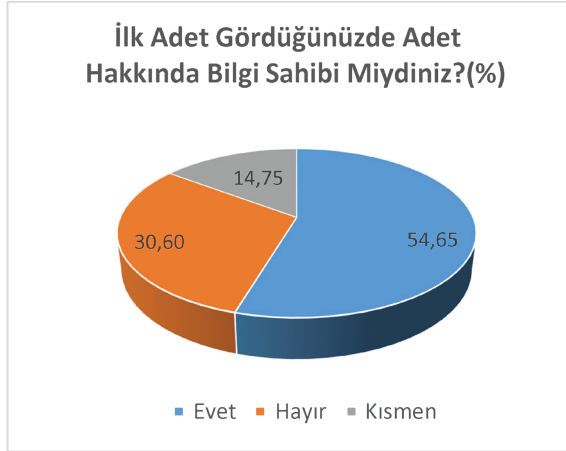

Genital Bölge Temizliği İle İlgili Bilgi Sahibi Misiniz?(%)

“Genital bölge temizliği ile ilgili bilgi sahibi misiniz?” sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %88 “evet”, %9,3 “kısmen” ve %2,7 “hayır” iken; son testte %97,3 “evet” ve %2,7 “hayır” şeklinde gerçekleşmiştir.

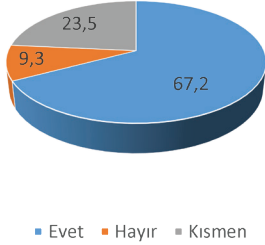
Bu sonuçlar, atölye sürecinde genital hijyen konusundaki bilgi düzeyinin belirgin şekilde arttığını göstermektedir. “Evet” yanıtlarındaki artış, katılımcıların bu konuda daha bilinçli hale geldiğine işaret etmektedir.

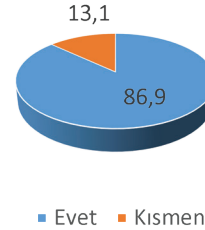
“İlk adet gördüğünüzde adet hakkında bilgi sahibi miydiniz?” sorusuna verilen yanıtlar, ön testte %54,6 “evet”, %30,6 “hayır” ve %14,8 “kısmen” iken; son testte %67,8 “evet”, %25,1 “hayır” ve %7,1 “kısmen” olarak değişmiştir.

Bu değişim, katılımcıların adet dönemi hakkında bilgilerini önemli ölçüde artırdığını göstermektedir. Özellikle “evet” diyenlerin artması, atölyelerin bilgi sağlamada etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca “hayır” ve “kısmen” yanıtlarının düşmesi, eksik veya belirsiz bilgilerin azaldığını işaret etmektedir.

Adet Döngüsünün Vücutta Neden ve Nasıl Gerçekleştiğini Biliyor Musunuz?(%)

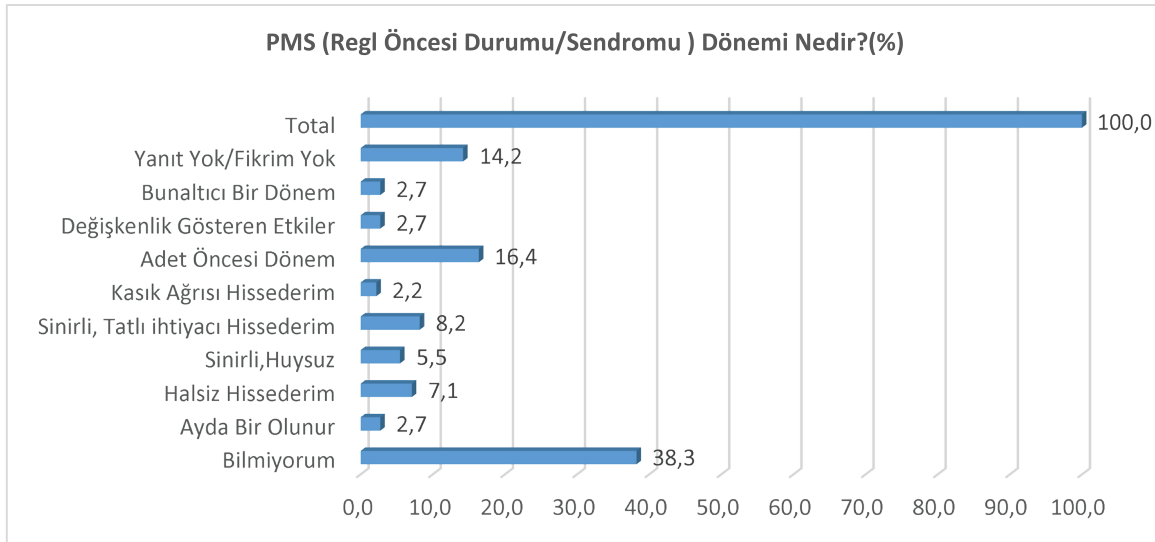

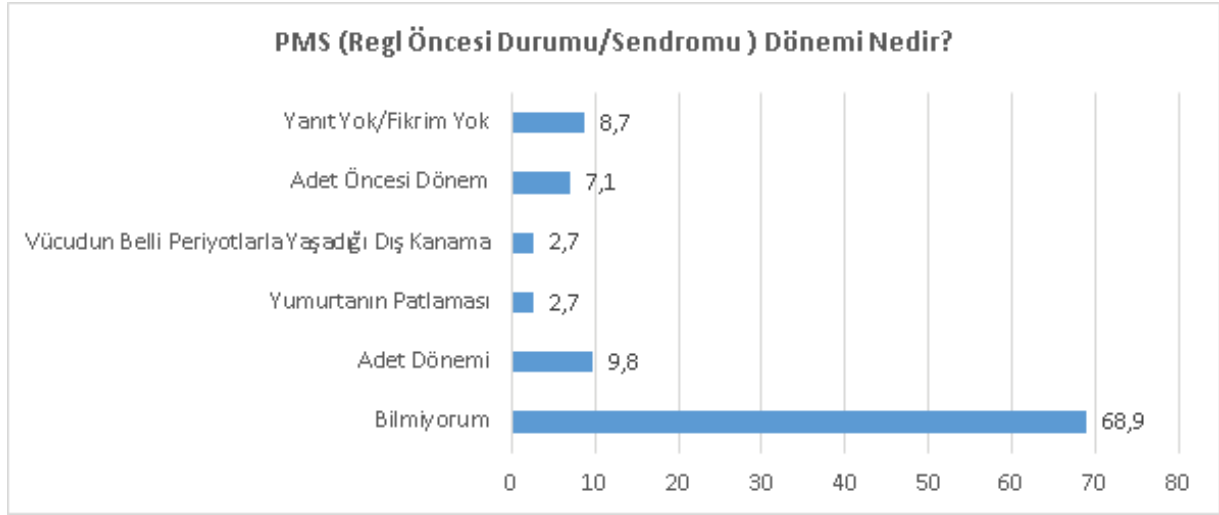
Adet Döngüsünün Vücutta Neden ve Nasıl Gerçekleştiğini Biliyor Musunuz?(%)

“Adet döngüsünün vücutta neden ve nasıl gerçekleştiğini biliyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar ön testte %67,2 “evet”, %9,3 “hayır” ve %23,5 “kısmen” iken; son testte %86,9 “evet” ve %13,1 “hayır” olarak değişmiştir.

Bu sonuçlar, katılımcıların adet döngüsüne dair temel bilgilerini belirgin şekilde artırdığını göstermektedir. “Evet” yanıtındaki yaklaşık %20’lik artış, eğitimlerin bu konuda oldukça etkili olduğunu ortaya koymaktadır. “Kısmen” seçeneğinin son testte yer almaması ise, bilgi eksikliğinin önemli oranda giderildiğine işaret etmektedir.

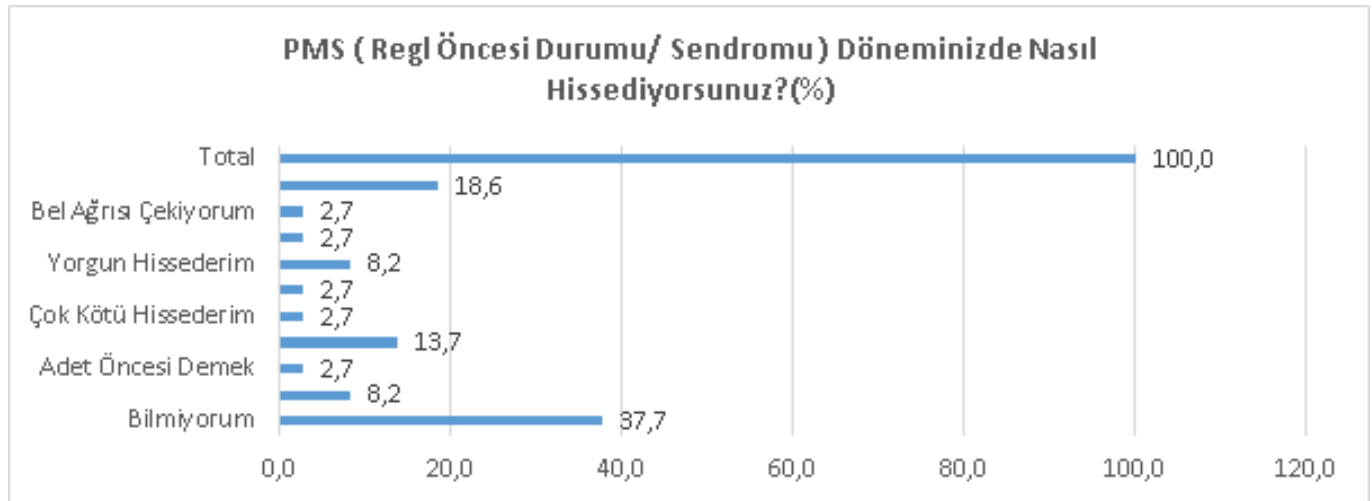
“PMS nedir?” sorusuna verilen yanıtlar, ön test ve son test arasında önemli farklılıklar göstermektedir.

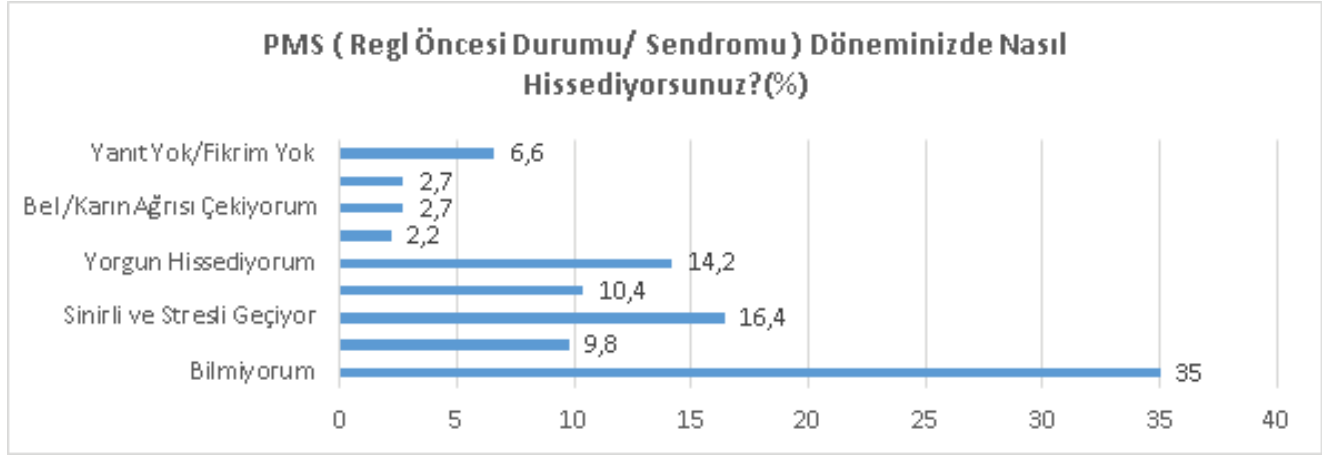
Ön test sonuçlarında katılımcıların %38'i “bilmiyorum” yanıtını verirken, diğer yanıtlar arasında “adet öncesi dönem” (%16), “yanıt yok” (%14), “tatlı ihtiyacı hissedirim” (%8), “halsiz hissedirim” (%7) ve “sinirli, huysuz olurum” (%5) gibi belirtiler yer almaktadır. Bu dağılım, PMS kavramının büyük ölçüde bilinmediğini ve ancak bazı semptomların bireysel deneyimler aracılığıyla ifade edildiğini göstermektedir.

Son test sonuçlarında ise “bilmiyorum” yanıtı %68,9'a yükselmiş, ancak katılımcıların belirttiği açıklamalar daha bilimsel ya da tanımsal ifadeler içermeye başlamıştır: “adet döngüsü” (%9,8), “yumurtanın patlaması” (%2,7), “vücudun belli periyotlarla yaşadığı dış kanama” (%2,7) gibi tanımlamalar dikkat çekmektedir. “Adet öncesi dönem” yanıtı %7,1'e düşerken, “yanıt yok” seçeneği de %8,7'ye gerilemiştir.

Bu durum, PMS kavramına ilişkin farkındalığın artmakla birlikte, katılımcıların çoğunun hâlâ kavramı tam olarak anlamadığı ya da kendilerini ifade etmekte zorlandığına işaret etmektedir. Bazı tanımların daha teknik ve soyut olması, eğitimlerin bilimsel içeriğinin etkisini yansıtabilir ancak henüz genel anlamda kavrayış tam oturmamış olabilir.

PMS (Regl öncesi durumu/Sendromu) Döneminizde Nasıl Hissediyorsunuz öntest-sontest verileri:

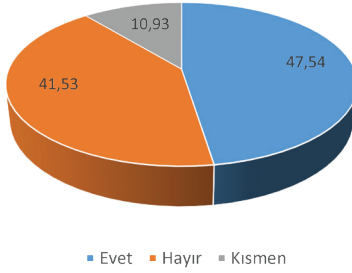

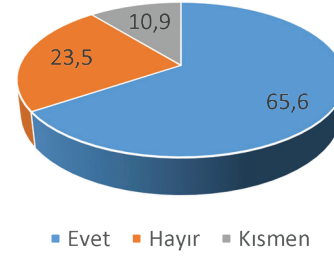
PMS dönemine ilişkin ön test ve son test karşılaştırmaları, atölyeler öncesinde kız çocuklarının bu döneme dair duygu ve deneyimlerini ifade etmede zorluk yaşadığını göstermektedir. “Bilmiyorum” ve “yanıt yok” seçeneklerini işaretleyenlerin oranı ön testte toplam %56,2 iken, son testte bu oran %41,6’ya düşmüştür. Bu düşüş, regl dönemi öncesi yaşanan fiziksel ve duygusal değişimlerin daha fazla tanınır hale geldiğini ve katılımcıların kendilerini ifade etme konusunda kısmen güçlendiğini göstermektedir.

Bunun yanı sıra, son testte “yorgun hissediyorum” (%14,2), “sancılı geçiyor” (%9,8), “çok rahatsız hissediyorum” (%10,4) ve “sinirli, stresli geçiyor” (%16,4) gibi daha somut ifadelerin artış göstermesi, bu konuda bilgi düzeyinin arttığına ve belirtilerin daha bilinçli şekilde tanımlanabildiğine işaret etmektedir. Bu durum, menstrüel döngüyle ilgili beden farkındalığının arttığını ve regl deneyiminin normalleşmeye başladığını göstermesi açısından önemlidir.

**Pap Smear Testi/ Sürüntü Testi
Hakkında Bilgi Sahibi Misiniz?(%)**

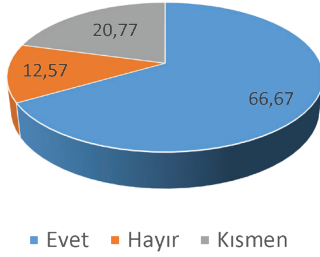

**Pap Smear Testi/ Sürüntü Testi
Hakkında Bilgi Sahibi Misiniz?(%)**

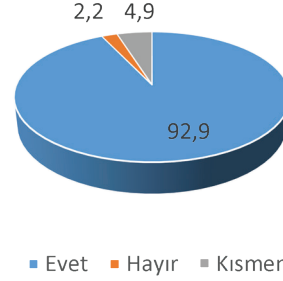

Proje öncesinde pap smear testi hakkında bilgi sahibi olduğunu belirten katılımcıların oranı %47,5 iken, proje sonunda bu oran %65,6'ya yükselmiştir. Aynı dönemde “hayır” diyenlerin oranı %41,5'ten %23,5'e düşmüştür. “Kısmen” yanıtı sabit kalmakla birlikte, “evet” yanıtındaki artış ve “hayır” oranındaki düşüş, atölyelerin farkındalık düzeyini artırıcı etkisini net biçimde ortaya koymaktadır. Ayrıca, kadınların sağlık hizmetlerine erişimi konusunda bilgi temelli bir güçlenmenin gerçekleştiğini de göstermektedir.

**Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar
Hakkında Bilgi Sahibi Misiniz?(%)**

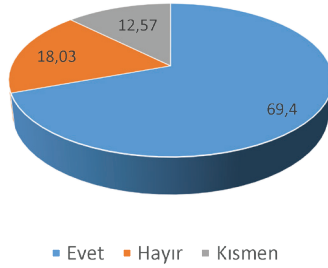
**Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlar
Hakkında Bilgi Sahibi Misiniz?(%)**

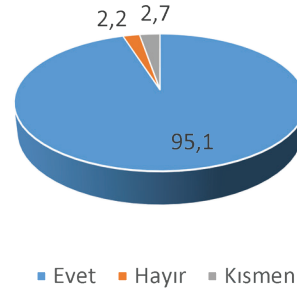
Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara (CYBE) dair bilgi sahibi olduğunu belirten katılımcıların oranı proje başında %66,7 iken, proje sonunda bu oran %92,9'a yükselmiştir. Özellikle “hayır” yanıtlarında %12,6'dan %2,2'ye düşüş, bilgi eksikliğinin önemli ölçüde giderildiğini göstermektedir. “Kısmen” yanıtı verenlerin oranının da %20,8'den %4,9'a düşmesi, katılımcıların bilgi düzeylerinin netleştiğini ve belirsizliklerin azaldığını ortaya koymaktadır.

Bu artış, cinsel sağlık okuryazarlığının artırılması yönündeki çalışmaların etkili olduğunu ve özellikle kırsal bölgelerde tabu ya da bilgi eksikliği nedeniyle konuşulamayan konulara yönelik müdahalelerin gerekli olduğunu göstermektedir.

Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlardan
Korunma Yolları Hakkında Bilgi Sahibi
Misiniz?(%)

Cinsel Yolla Bulaşan Enfeksiyonlardan
Korunma Yolları Hakkında Bilgi Sahibi
Misiniz?(%)

Katılımcıların cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlardan (CYBE) korunma yollarına ilişkin bilgi düzeyi, proje süresince anlamlı bir şekilde artmıştır. Ön testte “evet” yanıtı verenlerin oranı %69,4 iken, son testte bu oran %95,1’e yükselmiştir. Aynı zamanda “hayır” yanıtı verenlerin oranı %18’den %2,2’ye, “kısmen” yanıtı verenlerin oranı ise %12,6’dan %2,7’ye gerilemiştir.

Proje öncesinde katılımcıların %34,4'ü bir kadın olarak şiddete maruz kaldığını düşündüğünü ifade ederken, bu oran son testte %48,1'e yükselmiştir. Bu artış, projenin şiddet türleri (fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel vb.) konusundaki bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının katılımcıların yaşadıkları deneyimleri daha doğru tanımlamalarına katkı sunduğunu göstermektedir.

Ön testte “hayır” diyenlerin yüksekliği, katılımcıların şiddeti sadece fiziksel şiddetle sınırlı görme eğilimini düşündürmektedir. Son test sonuçları ise bu bakış açısının değişmeye başladığını ve kadınların, özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan yapısal ve gündelik şiddet biçimlerini fark etmeye başladıklarını ortaya koymaktadır.

Bu sonuç, projenin kadınların kendi yaşamlarında şiddeti tanıma ve adlandırma kapasitelerini artırarak güçlenmelerine katkı sunduğunun önemli bir göstergesidir.

13-Kadına Yönelik Şiddet Dendiğinde, Aşağıda Belirtilen Seçeneklerden Hangilerini Şiddet Olarak Görürsünüz?(%)	Evet	Hayır	Kısmen
Dayak, tekme, tokat gibi fiziksel saldırılar	48,1	45,4	6,6
Para vermeme, parasına el koyma, çalışmasına izin vermeme vb.	42,6	45,4	12,0
Laf atma, hakaret, küfür, tehdit vb.	48,1	33,3	18,6
Elle taciz (İstenmeyen fiziksel temas)	44,8	38,3	16,9
Cinsel birlikteliğe zorlama	45,4	35,0	19,7
Duygusal bağı kullanarak istemediğiniz bir şeyi yapmaya zorlama	44,8	33,9	21,3

13-Kadına Yönelik Şiddet Dendiğinde, Aşağıda Belirtilen Seçeneklerden Hangilerini Şiddet Olarak Görürsünüz?	Evet	Hayır	Kısmen
Dayak, tekme, tokat gibi fiziksel saldırılar	97,8	2,2	
Para vermeme, parasına el koyma, çalışmasına izin vermeme vb.	91,3	4,4	4,4
Laf atma, hakaret, küfür, tehdit vb.	90,2	4,9	4,9
Elle taciz (İstenmeyen fiziksel temas)	90,2	7,1	2,7
Cinsel birlikteliğe zorlama	87,4	7,1	5,5
Duygusal bağı kullanarak istemediğiniz bir şeyi yapmaya zorlama	80,9	4,9	

Projeye katılan kadınların kadına yönelik şiddet türlerini algılamalarındaki değişim, ön test ve son test verileriyle net biçimde ortaya konmuştur. Atölye çalışmaları sayesinde kadınların şiddet tanımlamalarında belirgin bir artış ve farkındalık yükselişi gözlemlenmiştir.

Tüm bu alanlarda “kısmen” yanıtlarının azalması, katılımcıların şiddet türlerini daha net tanımlamaya başladıklarını ve kararsızlıkların azaldığını göstermektedir.

Sonuç olarak, projenin kadınların şiddeti tanıma, algılama ve bu konuda bilinçlenme süreçlerine olumlu katkıda bulunduğu; şiddetin daha geniş ve derin tanımlarının yerleşmesine olanak sağladığı söylenebilir. Bu kazanımlar, kadınların kendi yaşamlarında karşılaştıkları şiddet biçimlerini daha iyi tanıyıp, bunlarla mücadele etmeleri için kritik öneme sahiptir.

Özetle, hem kız çocukları hem de kadınlar için gerçekleştirilen ön-son test değerlendirmeleri, projenin hedeflediği bilgi ve farkındalık artışlarını başarıyla sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle daha önce ele alınmayan veya tabu sayılan konularda (regl hijyeni, toplumsal cinsiyet eşitliği, ekonomik şiddet gibi) katılımcıların büyük kazanımlar elde ettiği görülmüştür. Bu kazanımların sürdürülebilir olması ve günlük hayata yansımaları için öneriler raporun Sonuç bölümünde ele alınmıştır.

Karşılaşılan Sorunlar ve Geliştirilen Çözümler

Proje uygulama sürecinde, beklenenin üzerinde başarılar elde edilirken bazı zorluklar ve engellerle de karşılaşmıştır. Ekip, bu sorunlara karşı proaktif önlemler alarak çözümler geliştirmiş ve projenin aksamadan hedefine ulaşmasını sağlamıştır. Aşağıda başlıca sorun alanları ve bunlara karşı uygulanan çözüm yöntemleri özetlenmiştir:

Ulaşım Sorunları: Proje uygulama sürecinde, Adıyaman'ın kırsal bölgelerinde katılımcıların atölye mekânlarına erişimi zaman zaman önemli bir engel olarak öne çıkmıştır. Özellikle uzak köylerde ve beldelerde yaşayan kadınlar ve kız çocuklarının ulaşım imkânlarının sınırlı olması, katılıma olumsuz etki edebilecek bir risk olarak değerlendirilmiştir.

Bu nedenle, proje planlaması sırasında atölye mekânlarının seçimi dikkatle yapılmış ve ulaşım engelini asgariye indirmek amacıyla stratejik kararlar alınmıştır. Kent merkezinde yapılan atölyeler, özellikle mahalle bazlı organize edilerek katılımcıların yürüme mesafesinde etkinliklere erişimi sağlanmıştır.

Kırsal bölgelerde ve beldelerde gerçekleştirilen atölyelerde ise, katılımcı yoğunluğunun yüksek olduğu alanlar tespit edilerek, köy okulları, cem evleri, kültür ve sanat merkezleri gibi erişilebilir ortak kullanım alanları tercih edilmiştir. Bazı durumlarda, atölyeler katılımcılardan birinin bahçesi gibi daha mahrem ve erişilebilir alanlarda gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca, proje uygulama ekibi eğitmen ve materyalleri doğrudan katılımcıların bulunduğu alanlara götürerek; köy okulları, muhtarlık binaları ya da uygun ev ortamlarında oturumlar düzenlemiştir. Bu esnek uygulama modeli, kırsal alandaki kadın ve kız çocuklarının projeye katılımını kolaylaştırmış, mekânsal erişim engelini büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır.

Katılım Eksiklikleri: Proje uygulama sürecinde, hedeflenen katılımcı sayılarına ulaşamayan bazı oturumlar gerçekleşmiştir. Kadın katılımcıların ilgisi yüksek olmuş, başlangıçta belirlenen 300 kişilik hedef aşılmış ve toplamda 348 kadına ulaşılmıştır. Buna karşın, kız çocuklarının katılım oranı hedefin altında kalmıştır. Planlanan 300 kişilik hedefe karşılık toplam 174 kız çocuğu atölyelere katılım sağlamıştır.

Kız çocuklarının katılım düzeyinin beklenenin altında kalmasının çok boyutlu nedenleri sahada net biçimde gözlemlenmiştir. Öncelikle, özellikle kırsal bölgelerde yaşayan kız çocuklarının ev içi işlerde ve tarımsal faaliyetlerde ailelerine destek olmaları nedeniyle etkinliklere katılımını sınırlamıştır. Ayrıca, kış aylarındaki olumsuz mevsim koşulları ve ulaşım güçlükleri, bazı yerleşim alanlarında atölyelere erişimi zorlaştırmıştır. Bununla birlikte, bazı köy ve beldelerde 12–18 yaş aralığında yaşayan kız çocuğu sayılarının az olması da hedeflenen sayıya ulaşılmamasında bir başka etken olmuştur.

Bu yapısal sınırlılıkların yanı sıra, proje süresince yapılan gözlemler, özellikle kırsal bölgelerdeki sosyo-kültürel dinamiklerin de kız çocuklarının katılımını etkilediğini ortaya koymuştur. Cinsel sağlık, menstrüel hijyen, ergenlik ve toplumsal cinsiyet eşitliği gibi konuların mahremiyetle ilişkilendirilen ve tabu olarak görülen başlıklar olması, atölye katılımında çekingenlik ve utançlığa neden olmuştur. Özellikle 12–15 yaş aralığındaki katılımcıların, bu konularda soru sormakta veya deneyim paylaşmakta zorlandıkları gözlemlenmiştir. Kırsal bölgelerde bu tür konular hakkında konuşmanın sosyal olarak uygun görülmemesi, hem çocukların hem de ebeveynlerin katılım motivasyonunu ve iletişim açıklığını sınırlandırmıştır. Nitekim bazı yerleşimlerde “gelmeye utanıyoruz” şeklinde doğrudan geri bildirimler alınmıştır.

Bu zorluklara rağmen, proje ekibi sürece esnek çözümler geliştirmiştir. Atölye gün ve saatleri, katılımcıların yaşam koşulları ve taleplerine göre yeniden düzenlenmiş, çoğunlukla hafta sonlarına yerleştirilmiştir. Yerel gönüllüler, öğretmenler aracılığıyla ailelerle doğrudan iletişim kurulmuş, yerel yönetimlerin desteğiyle muhtarlar ve mahalle/köy whatsapp gruplarında bilgilendirme mesajları paylaşılmıştır. Bu stratejiler, katılımı artırmak için önemli bir araç olmuştur.

Sonuç olarak, kız çocuklarının katılım oranı sayısal olarak hedefin altında kalsa da, bu çalışmanın derinlemesine bir etki yarattığını göstermektedir. Proje final çalıştayında, yerelde faaliyet gösteren kurumlarla birlikte bu temelde kapsamlı değerlendirmeler yapılmış ve sonraki çalışmalar için kız çocuklarının katılımını artırmaya yönelik alternatif stratejiler tartışılmıştır.

Test Formu Doldurma Zorlukları: Proje kapsamında öngörülen değerlendirme araçlarından biri olan ön test-son test formlarının uygulanması süreci, özellikle okuryazarlık düzeyi düşük veya yaşça büyük kadın katılımcılarla yapılan oturumlarda beklenenden daha zorlu geçmiştir. Bazı katılımcılar, okuma-yazma bilmediklerini belirtmiş, bazılarının ise soruları anlamakta zorluk çektikleri gözlemlenmiştir. Söz konusu zorlukların üstesinden gelebilmek amacıyla proje ekibi, uygulama sırasında çeşitli önlemler geliştirmiştir. Eğitimciler anket sorularını yüksek sesle okuyarak açıklamalarda bulunmuş, bu sayede katılımcıların sürece aktif katılımı teşvik edilmeye çalışılmıştır. Ancak bu yöntem de her katılımcı için yeterince etkili olmamıştır. Bu deneyimlerin ardından proje ekibiyle yapılan ara değerlendirme toplantılarında, kadın katılımcılar için ön test-son test yönteminin sağlıklı ve güvenilir veri sağlamadığı yönünde ortak bir kanaat oluşmuştur. Bu nedenle söz konusu katılımcı grubu için anket uygulamalarından vazgeçilmiş; yerine odak grup görüşmeleri ve nitel veri toplama teknikleri kullanılmasına karar verilmiştir.

Bu stratejik değişlikle birlikte, katılımcıların kendilerini daha rahat ifade edebildikleri ve deneyimlerini paylaşabildikleri yöntemler tercih edilerek hem verilerin derinliği artırılmış hem de ölçme-değerlendirme süreçlerinde yaşanan zorlukların önüne geçilmiştir.

Kültürel Hassasiyetler ve Direnç Noktaları: Projenin toplumsal cinsiyet eşitliği ve buna bağlı şiddet gibi hassas konulara temas etmesinden kaynaklı, özellikle geleneksel bakış açısına sahip bazı katılımcılarla yaklaşım farklılıklarının ortaya çıktığı gözlenmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yarattığı derin adaletsizliklere dair direnç gösterilmesi ya da bu durumun normalleştirilmesine yönelik tutumlarla karşılaşmıştır. Bu durumlara yanıt olarak, eğitimciler yerel kültürel değerlere duyarlı bir dil kullanmıştır. Karşıt görüş bildiren katılımcılara alan tanınmış, örnekler aracılığıyla konunun önemi vurgulanmıştır.

Ayrıca, projenin isminde de yer alan “kadından kadına” iletişim prensibi, katılımcıların kendilerini daha güvende hissetmelerine katkı sağlamıştır. Tüm eğitimlerin kadın eğitimciler tarafından gerçekleştirilmesi, özellikle mahrem konularda soruların açıkça ifade edilebilmesine olanak tanımıştır.

Proje sonunda birçok katılımcı, başlangıçta çekinceyle yaklaştıkları bazı konulara dair bakış açılarını gözden geçirdiklerini ve bu konularda daha olumlu bir tutum geliştirdiklerini ifade etmiştir.

Bu başlık altında değerlendirilen zorluklar ve geliştirilen çözüm yolları, projenin öğrenme süreçlerine yönelik önemli çıktılar sunmuş, yerel bağlama duyarlı uygulama yaklaşımının etkililiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Öneriler

6.1. Projenin Genel Başarısının Değerlendirilmesi

"Dayanışma İyileştirir, Kadından Kadına Sağlık" projesi, 12 aylık uygulama döneminde başlangıç hedeflerine büyük ölçüde ulaşmış, hatta bazı alanlarda beklentilerin ötesine geçerek önemli başarılar elde etmiştir. Ulaşılan 348 kadın ve 174 kız çocuğu ile hedef kitlenin önemli bir bölümüne erişim sağlanmıştır. Projenin başarısı üç temel sütun üzerinde yükselmektedir:

- 1. Kanıtlanmış Bilgi ve Farkındalık Artışı:** Ön test-son test verileri, hem kadınların hem de kız çocuklarının cinsel sağlık, üreme sağlığı, sağlık hakkı, özellikle toplumsal cinsiyete dayalı şiddet algısı konularında istatistiksel olarak anlamlı ve çok yüksek düzeyde bir kazanım elde ettiğini şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlamaktadır. Şiddetin farklı türlerinin "adını koyma" ve bir hak ihlali olarak tanımlanmasını sağlama konusunda proje, radikal bir dönüşüm yaratmıştır.
- 2. Etkili ve Adaptif Proje Yönetimi:** Proje ekibi, sahadaki öngörülemeyen zorluklara (olumsuz hava koşulları, katılımcı profillerinin çeşitliliği, lojistik engeller) karşı esnek, yaratıcı ve yerel paydaşlarla işbirliğine dayalı çözümler üreterek projenin devamlılığını ve başarısını sağlamıştır. Özellikle okuryazarlık seviyesi düşük katılımcılar için anket metodolojisini değiştirme kararı, projenin etik ve katılımcı odaklı yaklaşımını göstermektedir.
- 3. Güçlü Niteliksel Etki:** Proje, bilgi aktarımının ötesinde, deprem sonrası travma ve güvensizlik ortamında katılımcılar için hayati önem taşıyan güvenli alanlar yaratmış, kadın dayanışmasını güçlendirmiş ve yalnızlık hissini azaltmıştır. Projenin yarattığı pozitif etki, organik olarak yeni talepler doğurmuş ve topluluklar tarafından sahiplenilmesini sağlamıştır.

Projenin en önemli beklenmedik olumlu sonucu, yarattığı "dalga etkisi" olmuştur. Bir atölyeye katılanların memnuniyetlerini başka köy ve topluluklara aktarmasıyla yeni atölye talepleri gelmesi, projenin sürdürülebilirliğinin ve topluluk tarafından ne kadar değerli bulunduğu en güçlü göstergesidir.

6.2. Sürdürülebilirlik ve Gelecek Projeler İçin Öneriler

Elde edilen bulgular ve 12 aylık uygulama sürecinden çıkarılan dersler, gelecekteki müdahalelerin daha etkili ve sürdürülebilir olması için değerli bir yol haritası sunmaktadır.

Programatik Öneriler:

- **Kız Çocuklarına Yönelik Özelleştirilmiş Erişim Stratejileri:** Kız çocuklarının katılımında yaşanan zorluklar göz önüne alındığında, gelecekteki projelerde onlara özel, akran temelli mekanizmaları geliştirilmelidir. Bir kız çocuğunun "sosyalleşemiyorum" ifadesi , sadece eğitim değil, aynı zamanda sosyalleşme ve akran desteği imkanı da sunan düzenli gençlik buluşmaları gibi faaliyetlerin planlanmasının önemini vurgulamaktadır.
- **Katılımcı ve Kapsayıcı İzleme-Değerlendirme Araçları:** Okuryazarlık seviyesi düşük gruplarla yaşanan anket sorunu , gelecekteki projelerde yazılı anketlerin yanı sıra veya yerine odak grup görüşmeleri ve nitel veri toplama yöntemlerinin proje tasarımının en başından itibaren entegre edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Stratejik Öneriler:

- **Yerel Kapasitenin Güçlendirilmesi ve Sürdürülebilirlik:** Projenin yarattığı olumlu etki ve güven ilişkisi kalıcı hale getirilmelidir. Atölyelere katılan ve liderlik potansiyeli gösteren kadın ve genç kızlardan "yerel kolaylaştırıcılar" veya "saha gönüllüsü" yetiştirilerek, projenin temel mesajlarının ve dayanışma ruhunun topluluk içinde yayılmaya devam etmesi sağlanabilir.
- **Savunuculuk İçin Veri Kullanımı:** Bu raporda sunulan, özellikle şiddet algısındaki değişime dair güçlü nicel veriler 1, yerel yönetimler ve ulusal politika yapıcılar nezdinde yürütülecek savunuculuk faaliyetlerinde somut bir kanıt olarak kullanılmalıdır. Bu veriler, deprem sonrası bölgelerde toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle mücadele ve kadın sağlığı programlarına daha fazla kaynak ayrılmasının gerekliliğini kanıtlayan güçlü bir araçtır.
- **İşbirliklerinin Derinleştirilmesi ve Kurumsallaştırılması:** Adıyaman Belediyesi, köy muhtarlıkları ve diğer STK'lar ile kurulan başarılı işbirlikleri 1, daha stratejik ve uzun vadeli ortaklıklara dönüştürülmelidir. Özellikle belediyeye ait kadın ve gençlik merkezlerinin, bu tür programların düzenli olarak yürütüldüğü kalıcı mekanlar haline gelmesi için ortak çalışmalar yapılmalı ve bu programların belediye hizmetlerinin bir parçası olması hedeflenmelidir.

Projenin Etkisi ve Genel Değerlendirme: “Dayanışma İyileştirir: Kadından Kadına Sağlık” projesi, 12 aylık uygulama süresi sonunda hedeflerine büyük ölçüde ulaşmış ve Adıyaman bölgesinde önemli bir sosyal etki yaratmıştır.

KOMELEYA BERÎ HER TİŞTÎ ZAROK
ÖNCE ÇOCUKLAR DERNEĞİ

CHILDREN FIRST ASSOCIATION

SABANCI VAKFI

Hibe Programı ile desteklenmiştir.